

ובחרת בחיים

גליון שבועי במשנת מרן
האור החיים הק' זיע"א

בס"ד, גליון קפ"ט, פרשת שמות תשפ"ג

שלחן שבת עם האור החיים

וישימו עליו שרי מיסים - מינו ישראל לשרי העבודות

פשוט שהוא 'לענותו' ומהו 'בסבלותם'

ג. עוד יש להבין כוונת הפסוק באומרו 'למען ענתו בסבלותם', והלא פשוט הוא שמה שהעמידו עליהם שרי מיסים הוא כדי שיהיו מעונים ועל ידי זה יתמעטו.

ד. וכן יש להבין, שאף אם רצתה התורה לפרש שעשו זאת כדי לענותם, לכאורה היה די לומר 'למען ענותו' וזה היה כולל כל מיני עינוי, ולשם מה הוסיפה התורה ואמרה 'בסבלותם', שמשמע שבאו למעט עינוי אחר, ואם כן יש להבין מהו העינוי של 'בסבלותם' ומהו העינוי האחר שבאו למעט.

עובדי המלכות נקראים מס

ונראה לבאר, שהיו במצרים עבדים רבים מהמצריים עצמם וכן משאר האומות, שהיו עובדים בבניית הערים לפרעה וכן בשאר עבודות הנצרכות לו ולמלכותו, אנשים אלו נקראו 'מס', כפי שמצינו לגבי שלמה המלך ששלח ללבנון אנשים רבים כדי לכרות משם עצי ארזים לצורך בניית בית המקדש, ונאמר (מלכים א' ה, כז). 'ויעל המלך שלמה מס מכל ישראל ויהי המס שלשים אֶלף איש', הרי שהעובדים לצורך המלכות קרויים 'מס'.

מינו את ישראל לשרי העובדים

ותכניתם המחוכמת של המצרים היתה למנות את ישראל לשרי מיסים, כלומר, אחראים על המיסים הללו שעובדים במלאכת בנין הערים ושאר העבודות הנצרכות למלך, ולזה לא יסרבו היהודים שהרי זו עבודה מכובדת שאין בה פחיתות כבוד. וזהו שנאמר 'וישימו עליו שרי מיסים' כלומר, ששמו את ישראל לשרים על המיסים.

למען ענותו לישראל בסבלות העובדים

ועשו זאת 'למען ענותו בסבלותם', כדי שבבוא היום, כשלא יצליחו העובדים לעמוד בהספק שהמלכות תדרוש מהם, ידרשו מהיהודים שהם האחראים שיושלמו אותם העבודות, לדאוג שיושלמו העבודות, וממילא יצטרכו היהודים ליטול חלק בעבודות עצמם ולהצטרף אל העובדים בבניית הערים ובשאר העבודות. זהו שנאמר 'למען ענותו בסבלותם', כלומר, שעתה עדיין לא עינו אותם, ועדיין לא היה על ישראל סבלות כלל, אלא היו רק שרי המיסים, אבל כוונתם היתה שלאחר מכן יענו את ישראל בסבלותם של העובדים, על ידי שהם עצמם יצטרכו לעבוד עמם.

חכמתם למינוי שררה

לפי זה מתיישבים כל הדקדוקים בלשון הפסוקים, ומתבאר היטב מה החכמה שנתחכמו פרעה ועמו על ישראל, שבאו אליהם עם הצעה חשובה למנותם שרי מיסים על כל העובדים בבניית הערים, ולכך לא היה בזה פחיתות כבוד לישראל, ולא מיאנו בזה בני ישראל. וכן מתבאר מדוע אמרו 'למען ענותו בסבלותם', שזו עיקר חכמתם ועצתם, ו'בסבלותם' מתפרש על סבלם של העובדים תחתיהם, וזהו שנתחכמו לענות את בני ישראל בסבלם של העובדים על ידי שיצטרכו להצטרף עמם.

ויש לרמוז ענין זה גם בדברי חז"ל הנזכרים, שדרשו שבתחילה היה 'בפה רך' ואחר כך 'בפרך', ולפי מה שנתבאר יש לומר שכוונתם שבתחילה משכום בדברים להיות שרים על העבודות הללו, ולאחר מכן העבידו אותם עצמם 'בפרך'.

הבה נתחכמה לו פן ירבה וגו' וישימו עליו שרי מיסים למען ענתו בסבלותם ויבן ערי מספנות לפרעה את פתם ואת רעמסס (א, י-יא).

בפסוקים אלו מספרת התורה על תוכניתם של המצרים כיצד להתמודד עם בני ישראל מחשש שיתרבו ויתעצמו יותר מהם, ולפי פשוט הפסוקים ומדרשי חז"ל משמע, שתכניתם היתה להעביד אותם בפרך ובעבודה יותר מכפי כוחם בבניית ערים גדולות, ומתוך הקושי והעמל יתמעטו ולא יוכלו להתעצם.

ויש להעיר ולעמוד על ד' הערות ודקדוקים בלשון הפסוקים ובהבנת הענין.

מהי החכמה בדבריהם

א. יש להבין מהי החכמה הגדולה הטמונה בדבריהם, עד שאמרו 'הבה נתחכמה לו', שהלא לכאורה אין כאן שום דבר חכמה, אלא רק רשעות להרע לישראל ולהמעטים, וחוצפה לקחת את בני ישראל שעד עתה היו חשובים מבני משפחת המושל, ולהעבידם בפרך.

תמיהה על המצרים ועל הישראלים שהסכימו לעבוד

ב. עוד יש להבין כיצד סברו המצרים שיוכלו לחייב את ישראל להתחיל לעבוד עבודת פרך בחומר ובלבנים, כשקודם לכן לא היה להם שום שייכות לעבודות אלו. וכן קשה על בני ישראל עצמם מדוע שמעו לקול המצרים לעבוד בבניית הערים, ולא התקוממו לעמוד כנגדם ולסרב לעבוד עבודת פרך.

תחילה בשכר ובפה רך

אכן חז"ל (סוטה יא, א) פירשו, שבאמת לא יכלו המצרים לבא על ישראל מיד בעבודת פרך, אלא שמתחילה היו נותנים להם שכר עבור עבודתם, ואף פרעה הלך עמם מתחילה לעבוד בבניית הערים, ודרשו תיבת 'בפרך' בפה רך, שבתחילה שיכנעו אותם לעבוד בחומר ובמלבנים על ידי דיבורים רכים וטובים, ובשכר שהבטיחו להם, ורק לאחר שכבר התרגלו לעבוד בזה, החלו להעבידם בפרך בעבודה קשה ובלא שכר בעל כרחם.

ולפי זה מבואר גם הלשון 'הבה נתחכמה לו', שכיון שידעו שלא יצליחו להכריחם לעבוד מיד עבודת פרך, ולכך נתחכמו תחילה להעבידם בפה רך, ורק לאחר מכן העבידום בפרך.

משמעות הפסוקים

אלא שלפירוש זה נמצא שמה שנאמר בפסוק 'וישימו עליו שרי מיסים למען ענתו בסבלותם' לא היה מיד, אלא תחילה משכום בדברים ובשכר, ורק לאחר מכן שמו עליהם שרי מיסים להכריחם לעבוד, וזה לא נזכר בפסוק, ואדרבה, מפשוט הפסוקים משמע ש'הבה נתחכמה לו' נתקיים בו'וישימו עליו שרי מיסים', ולא כפי שדרשו חכמים שההתחכמות היתה שמה שמשכום תחילה בדברים ובשכר.

אור הישועות

ישועות, סיפורים ועובדות נפלאים
בזכות רבינו

ב"ה ישועות זורמות למערכת, הנה לפניכם מכתבים שהגיע לאחורונה, והרי הם לפניכם ככתבם וכלשונם:

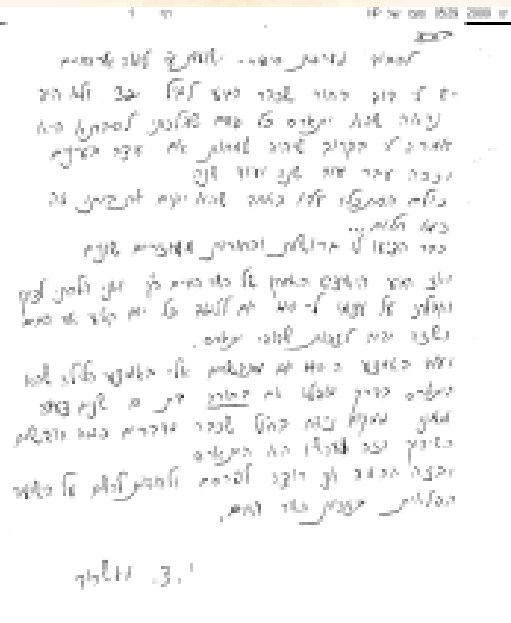
תוך ה-40 יום התארס הבחור בן ה-32

האחרון של האור החיים הק' (בשנת תשפ"ב) ואני הלכתי לציון וקבלתי על עצמי למשך 40 יום ללמוד כל יום קטע אור החיים, ושזה יהיה לזכות הודי שיתארס עם בת טובים.

הבלתי יאומן קרא, באמצע ה-40 יום מתקשרים אלי' באמצע הלילה, שהוא התארס בדרך מופלא עם בחורה בת טובים שהיא 10 שנים צעירה ממנו, ממשפחה טובה, בדרך ניסית לגמרי.

ובזה הבמה אני רוצה לפרסם ולהודות להשם על הישועה פלאית בזכות האור החיים.

י.צ. מאשדוד

לכבוד מערכת סיפורי ישועות ע"י לימוד אור החיים יש לי דוד בחור שכבר הגיע לגיל 32 ולא היה נראה שהוא יתארס בקרוב.

כל פעם שהלכתי לסבתא, היא אמרה לי עם עצב בעיניים שב"ה בקרוב שיהיה שמחות, וככה עבר עוד שנה ועוד שנה.

כולם ריחמו עליו, והסתכלו עליו כאחד שהוא יקים את ביתו אולי בחלום...

גם ההצעות המעטות שהציעו לו, היו הצעות שהם ממשפחות מצוקה וכו'.

ואז הגיע היארציט

שרשרת ניסים בזכות לימוד האור החיים הק'

עצמנו ללמוד מידי שבת בשבתו, בעת שולחן השבת פירוש האור החיים הק' עבור הצלחתה.

כבר בשבוע הראשון ללימוד, התחילו שרשרת הניסים, תיכף קבלה תשובה שיש לה תור מידי לבדיקת אמ. אר. איי. (mri). כמובן שהמשכנו ללמוד ביתר שאת וביתר עוז.

כעבור שבועיים קבלה בתנו תשובת ביניים ולא סופית, שיש חשש ל'גידול' לא עלינו. התחזקנו בלימוד פירוש האור החיים, ואחר חודש של לימוד התקבלה התשובה הסופית והבשורה המרנינה, שאין כלל חשש ל'גידול', והגוש הוא הוא בסה"כ 'שומני', שאפשר לחיות איתה או לעבור ניתוח, שעל זה היא תעשה שאלת חכם.

חודש טוב ותודה על הזכות

ג.י.

לכבוד מערכת הגליון המפואר "ובחרת בחיים" שלום וברכה

מזמן רצינו לכתוב לכם על הישועה שהייתה לנו בעקבות קריאת "ובחרת בחיים" על שולחן שבת. בתנו הבכורה (אמא ל-12 וסבתא לנכד) התלוננה על גוש ענק בחלק העליון של רגלה שהסיבה לה כאבים נוראים, הגוש הזה נמצא כבר כמה שנים ברגלה, אבל רק כעת התפנתה לטפל בעצמה.

ב"ה הבדיקות דם וכדו' שהיא עשתה יצאו תקינות, אבל בכל זאת שלחו אותה לעוד בדיקות בבית החולים. הרופאים קבעו שעליה לעבור בדיקת אמ. אר. איי. (mri) והזהירו אותה לא להתמהמה, אך בעקבות תורים ארוכים, נאלצה להתעכב עד שיימצאו לה תור.

בינתיים, אנחנו הוריה קבלנו על

בְּאוֹר הַהֵלֶכֶה

נידון הלכתי מרתק במשנת רבינו האור החיים

כשהנאצים גזרו על רופא להמית יהודים האם יסכן את עצמו כדי להוציא עצמו מחשד?

שהדבר גובל בסכנת נפשות.

ויעוין במסכת כתובות דף לג ע"ב שם נאמר אילמלי נגדוה לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא. וכתבו התוס' (אילמלי) שלא היה הצלם עבודה זרה ממש, אלא היה עשוי לכבוד המלך ואעפ"כ היה בו קדוש השם, ולכך מסרו עצמן למיתה. וברשב"א הוסיף שהיה בזה משום קדוש השם לפי שהיו טועין בה מקצת בני אדם, וחושבים שעבודה זרה היתה, ולכן מסרו נפשם עליה, יעו"ש. הרי שמסרו את נפשם כדי להוציא עצמם מהחשד.

ובאמר המוסגר יש לציין לדברים נפלאים שכתב בענין זה בעל הבן איש חי בספרו בן יהוידע (מסכת סוטה יא, ב): לבאר מה שאמרו חז"ל, שהיו מספקות להם מים ומזון. קשה וכי צריכים למים, והלא במצרים מים רבים בנהר נילוס. ונ"ל בס"ד דאינו רוצה לומר מים כמו שהם, אלא היו מבשלים בתוך המים מין עשב שהוא יפה לחיה (ליולדת), ואין מניחים אותה לשתות מים כמו שהם, אלא רק זה המים שהוא מבושל בו עשב הידוע להם, וכמו שעושים עתה שנותנין לחיה מים שמבושל בהם עשב הנקרא באבינ"ך, והוא יפה מאד לחיה, וצורך גדול אליה, עכ"ד הנפלאים.

ולפי דבריו, נמצא שלא רק שסיפקו להם מים ומזון, אלא עוד נתנו להם סמא דחיי, שיתחזקו ויתרפאו ביתר שאת וביתר עוז.

וְתִירָאן הַמִּילְדָת אֶת הָאֱלֻקִּים וְלֹא עָשׂוּ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלִיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְתַחֲיִין אֶת הַיְלָדִים (א, יז).

שאלה קשה היה בימי הזעם של מלחמת העולם השנייה, כשהנאצים ימש"ו גזרו על רופאים יהודים להמית יהודים חולים, ויש רופא החושש שאם לא יביא ליהודי חולה - מזון שיהיה לו מה לאכול, יאמרו עליו שהוא המית אותו, האם ימסור ויסכן את נפשו בכדי להגיש לו מזון כדי להוציא את עצמו מחשד?

האחרונים הביאו סמך וראיה מדברי רבינו האור החיים הק' בפרשתנו (ראה חשוקי חמד מסכת כתובות דף לג עמוד ב), בפסוק 'ותיראן המילדות את האלוקים, ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים' (א, יז), וכתב שם האור החיים הק' וז"ל:

רז"ל אמרו (שמו"ר א טו) שהיו מספקות מים ומזון, וצריך לדעת למה לא היו עושים להם כן מקודם, ואולי מקודם לא נתנו דעתם על מצוה זו לספק מים ומזון, ואחר שצוה להן פרעה חששו שיהיו נחשדים אם ימות אחד מהנולדים שהם הרגוהו, לזה להוציא עצמן מהחשד השתדלו להחיות אפילו מי שימות מיתת עצמו מהחשד, ואולי כי זה רמז בתיבת 'את' האלקים, לרבות יציאת ידי חובת חשד בני אדם להיות נקיים מה' ומישראל... עכ"ל. וכן פירש באלשיך (שם). ואם כן לפי זה יתכן שאף בשאלתנו ראוי לנהוג כן, ולהוציא עצמו מהחשד, אף

חידה שבועית:

מה מבאר רבינו וְיִשְׁמְעוּ עֲלֵינוּ שְׁרֵי מְסִים - מי היו השרי מיסים?

פתרונות יש לשלוח עד יום רביעי הקרוב לכתובת מייל: p0774702681@gmail.com

או לפקס: 077-4702681

על מנת להשתתף בהגרלה: 1. יש לציין כתובת מדויקת וטלפון. 2. לציין בראש הדף עבור חידון אור החיים והפרשה. 3. התשובה צריכה להיות מתוך דברי האור החיים הק' המובאים במאמר שבריש הגליון.

בין שולחי התשובות תערוך הגרלה על הספר 'פניני אור החיים'.

ליקוט פניני חיים מתורתו של בעל האור החיים זצ"ל, ערוכים וסדורים לפי נושאים ועניינים, וכן פרקים מתולדותיו.

דבקים בתורת ה'אור החיים'

"חיים פולכם היום"

ליקוט נפלא מתורתו של רבינו האור החיים ז"ע
חידושים והנהגות להלכה
קטעים מותאמים לענייני של יום על פי סדר השנה
דברי הדרכה ומוסר
מעשיות כוחי והלימות רבינו אור החיים
מצוות מותרת"ג במשנת רבינו
מדור שבחי חיים

מוקד הזמנות 1800-22-55-66

להשיג בתנויות הספרים המובחרות

שבחי חיים

שבחים שנאמרו ע"י צדיקי הדורות על רבינו אור החיים
ובמעלת לימוד מתוך ספר האור החיים הק'

על גבי הארץ, כי היה עמנו ר' אהרן וזילנער ואישיותו הקרינה על כלנה וכמו רחפנו בעולמות עליונים, הוא למדנו איך אפשר להתעלות ללימוד וללמד בגיא צלמות, פיו לא פסק מגרסא ש"ס ופוסקים היו שגורים על פיו, אך הוא מצא גם פנאי ללמדנו חומש עם פרוש האור החיים הקדוש.

(הפרדס שנה סא)

סגולה לשמירה מצרות

הגאון המופלא רבי חיים פאלאג'י זצ"ל בספרו "כף החיים" (סי' לא ס"ק נה) מאריך בחשיבות לימוד פירוש האלשיך הקדוש על התורה. הוא מצטט את דברי החיד"א ז"ל על כך ש"בצרות פולין נגלה (-האלשיך הק') לחכם אחד בהקיץ להצילו מתוך ההפכה על שהיה לומד תדיר דרשותיו". והוא מסיים וכותב:

"...ומעין כיוצא נגלה אלי בחלום על ס' אור החיים להרה"ק מוהר"ח ז' עטר זיע"א!"

(כף החיים סי' לא ס"ק נה)

חיבתו של רבי חיים שמואלביץ זצ"ל למשנתו של רבנו

הרב הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל הרבה ללמוד ולעסוק בספר אור החיים, ובשיחות מוסר בישיבה היה מביא קטעים ומאמרים שלמים מספר אור החיים והיה מלבנו ומפרשו בטוב טעם.

וספר חתנו הרה"ג ר' יצחק אזרחי שליט"א מראשי ישיבת מיר, דחותנו היה מחבב מאד את דברי אור החיים הקדוש. וכן מנהגו היה לפקד את ציון רבנו אור החיים הקדוש כמה פעמים בשנה, וכשהיה אומר לפעמים פשוט הכתוב לא כאור החיים הקדוש, היה גם כן נוסע לציון דרבנו לבקש מחילה מכבודו אם פגע בו חס ושלום.

וכן סיפר הרה"ח ר' יחיאל זילברברג נ"י שהיה נוכח בשבת קדש בקידושא רבה עם הגאון ר' חיים זצ"ל, ואמר פשוט באחד מפסוקי הפרשה שלא כאור החיים, ומיד הוסיף למחר אלך לציונו הקדוש לבקש ממנו מחילה, ובודאי ימחל לי.

(פניני אור ששמע מפי המספרים הנ"ל)

לימוד אור החיים בימי צר ומצוק

גרנו בחרבה בתנאי חיים פרימיטיביים ביותר, ללא חלונות, ללא ריהוט, ללא גז ותאורה, לכל תפלה במנין צעדנו שני קילומטר, אך היינו אסירי תודה לה' ללא גבול, לא חשנו שאנו ישנים על ערמת קש

תורתי אל תעזבו!

סיפר כ"ק האדמו"ר מסקוירא שליט"א: הגה"ח רבי נפתלי דיין זצ"ל שהיה דומ"ץ דחסידי סקוירא, שהה פעם באודסה ונזדמן לפניו הספר "ראשון לציון" של רבינו. חשב רבי נפתלי לרכוש את הספר וכבר נטלו בידו, אך שוב התיישב בדעתו כי הוצאה זו תכביד על מצבו הכלכלי הדחוק בלאו הכי, והוא החזיר את הספר למוכרו ויצא את החנות.

כעבור זמן קצר הכהו לבבו על שמרגלית זו היתה בידו ונשמטה ממנו, והוא החליט לשוב אל מוכר הספרים ולקנות את ה"ראשון לציון" בכל סכום שיושת עליו. אלא שלצערו משישב ובא לקנות את הספר התברר לו כי הספר כבר נמכר למישהו אחר. עגמת נפשו גדולה היתה ומששב אצל רבו, הרה"ק רבי יצחק מסקוירא זי"ע סיפר לפניו את כל המעשה. נענה הרה"ק מסקוירא ואמר בתמיהה רבתי: "מחזיקים ספר של האור החיים הקדוש ביד ומניחים אותו?" ("מהאלט דעם ספר פון אור החיים און ד האנט, און מ'לאזט'עס אפ?!"). (באור החיים)

הזוכה בספר "פניני אור החיים"

פרשת וזאת הברכה:
ה' ידידיה הרשברג
מחיפה.

לימוד ושינון בתורתו של האור החיים הק'

על מנת לעודד את הלימוד וההכנה בפירוש הקדוש יוצאין מבין 'אור באור החיים' במיזם שבועי של מבחן שבועי נושא פרסים שיערך בעזרת ה' מידי מוצש"ק בשעה 22:00 בקו טלפון ייחודי מבית פון קליק.

או איך משתתפים:

מחייגים במוצ"ש לקו הטלפון: **09-3750181**
מקיימים את קוד החידון: **12972** ומצטרפים לחידון.

המשתתף שיגלה את הבקאות המרשימה ביותר יקבל ב"ה שי מיוחד.

חייגו:
073-2951871

להאזנה לשיעורי הגאון
רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מחברים לחיים

תורמים סטים ורואים ישועה

לפרטים: **02-8043333**